

N 15-3/11652
21/11/2022

11652-15-3-2-202211211052

საქართველოს იუსტიციის მინისტრს
ბატონ რატი ბრეგაძეს

რეკომენდაცია

მსჯავრდებულ **[REDACTED]** სათანადო სამედიცინო მომსახურების გაწევის
შესახებ

შემუშავებულია საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის მიერ განხორციელებული შემოწმების შედეგების მიხედვით და გეგზავნებათ „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 21-ე მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტის შესაბამისად.

ბატონო რატი,

საქართველოს სახალხო დამცველს არაერთხელ მიმართა N6 პენიტენციურ დაწესებულებაში განთავსებულმა მსჯავრდებულმა, **[REDACTED]** რომელიც მიუთითებდა ჯანმრთელობის სხვადასხვა პრობლემაზე. აპარატმა მსჯავრდებულისთვის გაწეული სამედიცინო მომსახურების შესახებ ინფორმაცია გამოითხოვა, რომლის შესწავლის შედეგად დამატებით სამედიცინო გამოკვლევების ჩატარების საჭიროება გამოიკვეთა.

ჯანმრთელობის მდგომარეობა

სახალხო დამცველის რწმუნებულთან 2022 წლის 23 აგვისტოს და 29 სექტემბერს გასაუბრების დროს, მსჯავრდებულმა [REDACTED], ჯანმრთელობის სხვა პრობლემებთან ერთად მიუთითა, რომ აწუხებდა გულის მიდამოში ტკივილი და ე. წ. ფრიალი.¹ სახალხო დამცველის აპარატმა აღნიშნულთან დაკავშირებით ინფორმაცია სპეციალური პენიტენციური სამსახურის სამედიცინო დეპარტამენტიდან გამოითხოვა.

სპეციალური პენიტენციური სამსახურის სამედიცინო დეპარტამენტმა სახალხო დამცველის აპარატს აცნობა, რომ [REDACTED], სუბიექტური ჩივილების საფუძველზე, ჩატარებული აქვს ეკგ (არაერთხელ), ბოლოს 2022 წლის 23 აგვისტოს; ექოკარდიოგრაფია (ბოლოს 2022 წლის 11 აგვისტოს); კარდიოლოგის კონსულტაცია (ბოლოს 2022 წლის 23 აგვისტოს). ამ ეტაპზე, გულის პათოლოგია არ გამოვლინდა. მიეწოდა ვალერიანის აბები. ამჟამად, კარდიოლოგიური ხასიათის ჩივილებს არ წარმოადგენს.²

გარდა ამისა, სახალხო დამცველის რწმუნებული, 2022 წლის 10 ნოემბერს კვლავ შეხვდა და გაესაუბრა [REDACTED]. ამ უკანასკნელმა განმარტა, რომ დაახლოებით 3 თვის წინ ჩაუტარდა გარკვეული კვლევები გულთან დაკავშირებით, თუმცა, მისი ჩივილების მიზეზი ვერ დადგინდა. ამჟამად, კვლავ აწუხებს გულის აჩქარება, მოჭერითი ტკივილები და უკანა მხარეს, ბეჭის ქვემოთ წვის შეგრძნება. აღნიშნულთან დაკავშირებით, ითხოვს დამატებით გამოკვლევების ჩატარებას.

მოცემულ საქმეზე გამოთხოვილი ინფორმაცია და მსჯავრდებულის მიერ წარმოდგენილი სიმპტომები შეისწავლა და გააანალიზა სახალხო დამცველის აპარატში დასაქმებულმა ექიმ-ექსპერტმა, მედიცინის დოქტორმა, [REDACTED]

ექიმ-ექსპერტი მიუთითებს, რომ [REDACTED] რამდენჯერმე ჩატარებული აქვს ეკგ კვლევა და ექოკარდიოგრაფია, სადაც პათოლოგიური ცვლილებები არ გამოვლინდა, თუმცა, პაციენტი კვლავ მიუთითებს ზემოხსენებული ჩივილების არსებობაზე. რადგანაც პაციენტის მიერ აღნიშნული სიმპტომები ატარებს პერიოდულ ხასიათს, მათი დაფიქსირება მოკლევადიანი კვლევის დროს გართულებულია. ამ შემთხვევაში, სრულფასოვანი დიაგნოსტიკისთვის მიზანშეწონილია ჩატარდეს ეკგ-ს 24 საათიანი მონიტორინგი (ჰოლტერის მონიტორინგა).³

¹ [REDACTED] ამავე ჩივილებით სახალხო დამცველის აპარატს ცხელი ხაზის მეშვეობით, ასევე მიმართა 2022 წლის 13 ოქტომბერს.

² სპეციალური პენიტენციური სამსახურის სამედიცინო დეპარტამენტის 2022 წლის 21 ოქტომბრის №310203/01 წერილი.

³ ექიმი, ხსენებული საკითხების ანალიზის პროცესში ეყრდნობა შემდეგ წყაროებს:
Diagnosis of occult arrhythmias by Holter electrocardiography.

<<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S003306207490019X>> [ნანახია 15.11.2022].

Holter monitor. <<https://www.mayoclinic.org/tests-procedures/holter-monitor/about/pac-20385039>> [ნანახია 15.11.2022].

Holter Monitor Mubarik A, Iqbal AM. Oak Hill Hospital, Brooksville, FL[3]

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK538203/#_NBK538203_pubdet> [ნანახია 15.11.2022].

<<https://www.hopkinsmedicine.org/health/treatment-tests-and-therapies/holter-monitor>> [ნანახია 15.11.2022].

სამართლებრივი დასაბუთება

საქართველოს კონსტიტუციის თანახმად, მოქალაქის უფლება ხელმისაწვდომ და ხარისხიან ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებაზე უზრუნველყოფილია კანონით.⁴ სახელმწიფო აკონტროლებს ჯანმრთელობის დაცვის ყველა დაწესებულებას და სამედიცინო მომსახურების ხარისხს, არეგულირებს ფარმაცევტულ წარმოებას და ფარმაცევტული საშუალებების მიმოქცევას.⁵

პენიტენციურ სისტემაში ჯანდაცვის მომსახურების საერთაშორისო სტანდარტები ეფუძნება ადამიანის ღირსებისა და მის მიმართ ჰუმანური მოპყრობის პრინციპებს, რითაც ხაზს უსვამს პატიმრის უფლებას, უზრუნველყოფილი იყოს საზოგადოებაში არსებული ეკვივალენტური ჯანდაცვის სისტემით. მას ხელი უნდა მიუწვდებოდეს ყველა იმ მომსახურებაზე, რომელიც საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სისტემაშია დანერგილი.⁶

ციხეებში ჯანდაცვის პოლიტიკა უნდა იყოს ინტეგრირებული და ეთავსებოდეს ეროვნული ჯანდაცვის პოლიტიკას.⁷ პატიმრებს უნდა მიუწვდებოდეთ ხელი ქვეყანაში არსებული ჯანდაცვის სამსახურზე, მათი სამართლებრივი მდგომარეობის საფუძველზე დისკრიმინაციის გარეშე.⁸ ყველა საჭირო სამედიცინო, ქირურგიული და ფსიქიატრიული მომსახურება, მათ შორის ისეთიც, რომელიც საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ფარგლებში ტარდება, უნდა გაეწიოს პატიმრებს.⁹ ავადმყოფი პატიმრები, რომლებიც საჭიროებენ სპეციალისტის მკურნალობას უნდა გადაყვანილ იქნან სპეციალიზებულ დაწესებულებებში ან სამოქალაქო საავადმყოფოში, თუკი ასეთი მკურნალობის შესაძლებლობა არ არსებობს ციხეში.¹⁰ თუ სასჯელაღსრულების სამსახურს გააჩნია საკუთარი სტაციონარი, ის სათანადოდ უნდა იყოს დაკომპლექტებული და აღჭურვილი პატიმართათვის შესაბამისი მზრუნველობისა და მკურნალობის გასაწევად.¹¹

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს განმარტებით, სახელმწიფოს ეკისრება პასუხისმგებლობა, უზრუნველყოს თავისუფლებააღკვეთილი პირი სათანადო სამედიცინო მომსახურებით, ფსიქიატრიული დახმარების ჩათვლით. თავისუფლებააღკვეთილი პირებისათვის სამედიცინო მომსახურების არარსებობა შეიძლება გახდეს ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევის მიზეზი. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო ხშირად განიხილავს საქმეებს, რომლებიც ეხება თავისუფლებააღკვეთილი პირების სათანადო მკურნალობის არარსებობას წამებისა და არასათანადო მოპყრობის ჭრილში.¹²

⁴ საქართველოს კონსტიტუცია, მუხ. 28, ნაწ. 1.

⁵ იქვე, ნაწ. 2.

⁶ ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია Rec(2006)2 წევრი სახელმწიფოებისადმი ევროპული ციხის წესებთან დაკავშირებით, პარა. 40.2.

⁷ იქვე, პარა. 40.2

⁸ იქვე, პარა. 40.3

⁹ იქვე, პარა. 40.5

¹⁰ იქვე, პარა. 46.1

¹¹ იქვე, პარა. 46.2

¹² ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება ჯაში საქართველოს წინააღმდეგ, 2013, N10799/06 § 66.

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო მიუთითებს, რომ იმისთვის, რომ ადამიანის პატიმრობაში ყოფნა არ გაუტოლდეს ადამიანის უფლებათა კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევის მინიმალურ ზღვარს და არ იმყოფებოდეს წამების, არაადამიანური ან/და დამამცირებელი მოპყრობის პირობებში, სამედიცინო პერსონალის მხრიდან უზრუნველყოფილი უნდა იყოს ყოველმხრივი თერაპიული სტრატეგიით, რომელიც მიმართულია და ადეკვატურად აგვარებს პატიმრის ჯანმრთელობის პრობლემებს ან აღკვეთს მათ გაუარესებას, იმის ნაცვლად, რომ მათზე სიმპტომურად რეაგირებდეს.¹³

ადამიანის უფლებათა პრევენციული სამართლის მიხედვით, სახელმწიფო ვალდებულია, დაიცვას თავისუფლებააღკვეთილ პირთა ჯანმრთელობა და კეთილდღეობა.¹⁴ მათი ჯანმრთელობის დაცვა, ასევე, გულისხმობს სახელმწიფოს ვალდებულებას მათი სიცოცხლის დაცვისთვის აუცილებელი და ადეკვატური სამედიცინო დახმარებით უზრუნველყოფის შესახებ.¹⁵

ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლო აღნიშნავს, რომ სამედიცინო მომსახურების „ადეკვატურობა“ რჩება რთულად დასადგენ ელემენტად. ამასთან, გარკვეული სამედიცინო მომსახურების გაწევა და მკურნალობის დანიშვნა ავტომატურად ვერ მიგვიყვანს დასკვნამდე, რომ სამედიცინო დახმარება იყო ადეკვატური.¹⁶ საკითხის შეფასების დროს სასამართლო ხელმძღვანელობს ტესტით გამოიჩინა თუ არა სახელმწიფომ სათანადო გულისხმიერება, ვინაიდან სახელმწიფოს მიერ მძიმე ავადმყოფი პატიმრის განკურნების ვალდებულების შესრულება განისაზღვრება მიღებული ზომით და არა დამდგარი შედეგით.¹⁷ ასევე, სასამართლო მიუთითებს, რომ სამედიცინო მომსახურებასთან დაკავშირებით განსხვავებული მოსაზრების არსებობის შემთხვევაში, შესაბამისმა უწყებებმა უნდა გაატარონ აუცილებელი ღონისძიებები.¹⁸

სამედიცინო დახმარების ადეკვატურობის განსაზღვრად სასამართლო გულისხმიერების ტესტს იყენებს. მხოლოდ ის ფაქტი, რომ თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებაში პირის ჯანმრთელობა გაუარესდა, არ არის საკმარისი უფლების დარღვევის დასადასტურებლად. სახელმწიფოს პოზიტიური ვალდებულებების დარღვევას გამოიწვევს ისეთი შემთხვევების არსებობა, როდესაც რელევანტურმა შიდაეროვნულმა უწყებებმა დროულად და ამომწურავად არ გადადგეს ყველა გონივრული შესაძლო ნაბიჯი და არ გამოიყენეს ყველა კეთილსინდისიერი სამედიცინო გზა პაციენტის განსაკურნად.¹⁹

¹³ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება *Bujak v. Poland*, 2017, 686/12, § 68.

¹⁴ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება *Naumenko v. Ukraine*, 2004, 42023/98, § 112; *Dzieciak v. Poland*, 2008, 77766/01, § 91

¹⁵ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება *Tais v. France*, 2006, 39922/03, § 98; *Huylyu v. Turkey*, 2006, 52955/99, § 58.

¹⁶ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება *Hummatov v. Azerbaijan*, 2007, 9852/03, § 116.

¹⁷ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება *გოგინაშვილი საქართველოს წინააღმდეგ*, 2011, 47729/08, § 71.

¹⁸ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება *Holomiov v. Moldova*, 2006, 30649/05, § 117.

¹⁹ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება *გოგინაშვილი საქართველოს წინააღმდეგ*, 2011, 47729/08, § 71.

ამრიგად, მხოლოდ ექიმის მიერ პაციენტის მონახულება და მის მიერ დანიშნულების გამოწერა ვერ შეფასდება ადეკვატურ სამედიცინო დახმარებად.²⁰ შესაბამისმა უწყებებმა უნდა უზრუნველყონ მსჯავრდებულის სრულყოფილი და ამომწურავი სამედიცინო ბარათის წარმოება,²¹ დიაგნოზისა და მკურნალობის დროულობა და აკურატულობა,²² რეგულარული და მრავალმხრივი (სადაც საჭიროა) სამედიცინო ზედამხედველობა, მკურნალობა არა სიმპტომური მეთოდით, არამედ მსჯავრდებულის მთავარი სამედიცინო პრობლემისა.²³ დამატებით, სახელმწიფომ უნდა დაამტკიცოს, რომ დანიშნულება, რომელიც ამგვარი მკურნალობის ფარგლებში იქნა გაცემული, რეალურად სრულდება.²⁴

პატიმრობის კოდექსის თანახმად, ბრალდებულს/მსჯავრდებულს უფლება აქვს საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით უზრუნველყოფილი იყოს სამედიცინო მომსახურებით.²⁵ მსჯავრდებულს უფლება აქვს, ისარგებლოს საჭირო სამედიცინო მომსახურებით. მსჯავრდებულისთვის საჭიროების შემთხვევაში ხელმისაწვდომი უნდა იყოს პენიტენციურ დაწესებულებაში ნებადართული სამკურნალო საშუალებები.²⁶ ბრალდებულის/მსჯავრდებულის სამედიცინო მომსახურება ხორციელდება ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში ქვეყანაში დადგენილი სამედიცინო მომსახურების მოთხოვნების შესაბამისად.²⁷

ეროვნული კანონმდებლობა ეფუძნება ეკვივალენტურობის პრინციპს, რაც გამოიხატება იმაში, რომ სამედიცინო პერსონალი უნდა უზრუნველყოფდეს მკურნალობის, მოვლისა და რეაბილიტაციის იმავე სტანდარტს, რომელიც ხელმისაწვდომია სამოქალაქო ჯანდაცვის სექტორში. ამასთან, პენიტენციურ დაწესებულებაში სამედიცინო მომსახურების აღნიშნული სტანდარტები ამოცანად ისახავს პატიმართა ავადობისა და სიკვდილიანობის შემცირებას.²⁸ მსჯავრდებულს უნდა ჰქონდეს ექიმთან შეუზღუდავი კონტაქტის უფლება, რაც გულისხმობს, საჭიროებისამებრ, სამედიცინო გამოკვლევებისა და მკურნალობისა და რეაბილიტაციის პროცესის დაგეგმვას.²⁹

„პაციენტის უფლებების შესახებ“ კანონის თანახმად, თითოეულ მოქალაქეს უფლება აქვს სამედიცინო მომსახურების ყველა გამწევისაგან მიიღოს ქვეყანაში აღიარებული და

²⁰ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება Hummatov v. Azerbaijan, 2007, 9852/03, § 116.

²¹ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება Khudobin v. Russia, 2006, 59696/00, § 83.

²² ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება Melnik v. Ukraine, 2006, 72286/01 §§ 104-106.

²³ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება Amirov v. Russia, 2014, § 93.

²⁴ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილება Holomiov v. Moldova, 2006, 30649/05, § 117.

²⁵ პატიმრობის კოდექსი, მუხ. 14, ნაწ. 1, ქვეპუნ. „ა.ბ“.

²⁶ იქვე, მუხ. 24, ნაწ. 1.

²⁷ იქვე, მუხლი 119.

²⁸ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2019 წლის 18 თებერვლის N381 ბრძანება „პენიტენციურ დაწესებულებაში სამედიცინო მომსახურების სტანდარტების, სპეციფიკური საჭიროებების მქონე პირთა სამედიცინო მომსახურების დამატებითი სტანდარტების, პენიტენციურ დაწესებულებაში პრევენციული მომსახურების პაკეტისა და პენიტენციური სისტემის ჯანდაცვის ბაზისური მედიკამენტების ნუსხის დამტკიცების შესახებ“, დანართი N1, მუხ. 19, ქვეპუნ. „ა“ და „თ“.

²⁹ იქვე, მუხ. 3, ქვეპუნ. „ა“.

დანერგული პროფესიული და სამომსახურეო სტანდარტების შესაბამისი სამედიცინო მომსახურება.³⁰ ამასთან, პენიტენციურ დაწესებულებაში მოთავსებული პირი სარგებლობს ამ კანონით გათვალისწინებული ყველა უფლებით.³¹

დასკვნა

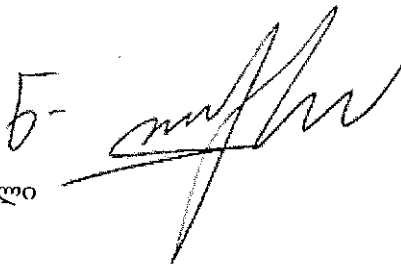
მოცემული საქმის შესწავლის შედეგად ირკვევა, რომ მიუხედავად ამ დრომდე გაწეული სამედიცინო მომსახურებისა, მსჯავრდებულ **[REDACTED]** კვლავ აწუხებს გულთან დაკავშირებული ჩივილები. რაკი პაციენტის მიერ აღნიშნული სიმპტომები ატარებს პერიოდულ ხასიათს, მათი დაფიქსირება მოკლევადიანი კვლევის დროს გართულებულია. ამ შემთხვევაში, სრულფასოვანი დიაგნოსტიკისთვის მიზანშეწონილია ჩატარდეს ეკგ-ს 24 საათიანი მონიტორინგი (ჰოლტერის მონიტორირება).

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 21-ე მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტის საფუძველზე, მოგმართავთ რეკომენდაციით, მსჯავრდებულ **[REDACTED]** მისივე გაცნობიერებული თანხმობით, ჩატარდეს ეკგ-ს 24 საათიანი მონიტორინგი (ჰოლტერის მონიტორირება).

რეკომენდაციის განხილვის შედეგების, გატარებული ღონისძიებებისა და მიღებული გადაწყვეტილების შესახებ, გთხოვთ, მაცნობოთ „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 24-ე მუხლით დადგენილ ვადაში.

პატივისცემით,

ნინო ლომჯარია

სახალხო დამცველი

³⁰ „პაციენტის უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონი, მუხ. 5.

³¹ „პაციენტის უფლებების შესახებ“ საქართველოს კანონი, მუხ. 46.